

การวิเคราะห์ความแข็งแกร่ง Collection หนังสือเฉพาะสาขาวิชา
ของห้องสมุดคณะในมหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Analysis of Collection Strength of the Faculty Libraries,
Chiang Mai University

ประภาพันท์ พลายจันทร์* อรพรรณ การคนชื่อ
สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ e-mail: prapapun@lib.cmu.ac.th*

บทคัดย่อ

ห้องสมุดคณะ 17 แห่งในมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ได้ร่วมมือกันดำเนินการวิเคราะห์ความแข็งแกร่งของ Collection หนังสือเฉพาะสาขาวิชา โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสำรวจจำนวนหนังสือเฉพาะสาขาวิชาที่เป็นฉบับพิมพ์ในระดับบัณฑิตศึกษาที่มีเนื้อหาสอดคล้องกับหลักสูตรการเรียนการสอน การวิจัยของแต่ละคณะในมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ รวมทั้งเพื่อเปรียบเทียบจำนวนหนังสือเฉพาะสาขาวิชาที่เป็นฉบับพิมพ์ในระดับบัณฑิตศึกษาที่มีอยู่ในห้องสมุดคณะแต่ละแห่งกับมาตรฐานห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษา พ.ศ. 2544 โดยมีรูปแบบการวิเคราะห์เนื้อหาของหนังสือให้เลือก 3 รูปแบบ ได้แก่ การวิเคราะห์โดยใช้หัวเรื่อง (Subject Heading) การวิเคราะห์โดยใช้เลขหมู่หนังสือ (Call Number) และการวิเคราะห์โดยใช้ชื่อเรื่อง (Title) จากนั้นได้ดำเนินการหาค่าเฉลี่ยของราคาหนังสือเฉพาะสาขาวิชาที่ห้องสมุดคณะแต่ละแห่งจัดซื้อย้อนหลัง 3 ปี แยกหนังสือภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ เพื่อนำมาใช้ในการคำนวณทางงบประมาณที่ต้องใช้ในการจัดซื้อหนังสือเพิ่มเติม ผลจากการวิเคราะห์ความแข็งแกร่ง Collection หนังสือเฉพาะสาขาวิชาที่เป็นฉบับพิมพ์ในระดับบัณฑิตศึกษาของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ จำนวนทั้งหมด 133 สาขาวิชา พบว่า มีหนังสือเฉพาะสาขาวิชาที่มีความสอดคล้องกับหลักสูตรการเรียนการสอน การวิจัย ในระดับบัณฑิตศึกษาของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ รวมทั้งสิ้น 499,617 เล่ม เมื่อเปรียบเทียบจำนวนหนังสือเฉพาะสาขาวิชาที่เป็นฉบับพิมพ์กับมาตรฐานห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษา พ.ศ. 2544 พบว่า สาขาวิชาที่มีจำนวนหนังสือสูงกว่าเกณฑ์มาตรฐานฯ มีจำนวน 72 สาขาวิชา และต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐานฯ จำนวน 61 สาขาวิชา เมื่อเปรียบเทียบสัดส่วนจำนวนหนังสือของห้องสมุดกับจำนวนนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาจากเกณฑ์มาตรฐานฯ หนังสือ/นักศึกษา 15 เล่ม/1 คน พบว่า จำนวนห้องสมุดคณะ 14 แห่ง มีจำนวนหนังสือสูงกว่าเกณฑ์มาตรฐานฯ และมีห้องสมุดคณะ จำนวน 3 แห่ง มี

จำนวนหนังสือต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐานฯ สำหรับการเปรียบเทียบสัดส่วนจำนวนหนังสือของห้องสมุดกับจำนวนอาจารย์จากเกณฑ์มาตรฐานฯ จำนวนหนังสือ/อาจารย์ 100 เล่ม/1 คน นั้น พบว่า ห้องสมุดคณะทั้ง 17 แห่ง มีจำนวนหนังสือต่อจำนวนอาจารย์สูงกว่าเกณฑ์มาตรฐานฯ ซึ่งผลที่ได้จากการวิเคราะห์ Collection หนังสือเฉพาะสาขาวิชานี้ ห้องสมุดคณะได้นำมาใช้ในการวางแผนจัดซื้อหนังสือให้ได้ตามมาตรฐานห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษา พ.ศ. 2544 รวมทั้งนำมาปรับปรุงแก้ไขนโยบายการพัฒนาทรัพยากรสารสนเทศให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของห้องสมุด และตรงกับความต้องการของผู้ใช้บริการให้มากที่สุด ตลอดจนเป็นข้อมูลเชิงประจักษ์เพื่อนำเสนอผู้บริหารของแต่ละคณะและสำนักหอสมุดในการพิจารณาจัดสรรงบประมาณสนับสนุนการดำเนินงานของห้องสมุดคณะอย่างเหมาะสมต่อไป

คำสำคัญ: การพัฒนาทรัพยากรสารสนเทศ, หนังสือเฉพาะสาขาวิชา, ห้องสมุดคณะ,
สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

Abstract

17 faculty libraries in Chiang Mai University have worked together to carry out the analysis of book collection strength in their specific collection in order to survey whether the number of printed books that were in line with the graduate course contents or support research in each faculty as well as compare the number of printed books available for graduate students in each faculty library with Thai University Library Standard (2001). Three methods of content analysis were used: the analysis of subject heading, the analysis of call number and the analysis of title. Moreover, the average price of Thai and foreign books in each subject area was calculated for the last three years in order to calculate the suitable budget for additional books.

The result of the study found that the books in seventeen faculty libraries served 133 subject areas for graduate courses and research and the total number were 499,617 books. Comparing with Thai University Library Standard (2001), it found that 72 subject areas had more books than it stated in the standard and 61 subject areas did not have enough books stated in the standard. Considering the ratio between the number of books for graduate students as stated in the standard (15 books per student) it found that 14 faculty libraries had more books or over standard and 3 faculty libraries had less

books or under standard. Furthermore, comparing the number of books for lecturers (the standard was: 100 books per lecturer), it found that 17 faculty libraries provided more books for lecturers (over standard). The result of this content analysis makes all faculty libraries set up their acquisition plan accordance to Thai University Library Standard (2001) and improve the acquisition policy to follow the library objectives and users' needs. In addition, the empirical data from this study should be useful for administrative staff whether in the faculties or Chiang Mai University Library to set up the budget allocation for the faculty library operations appropriately.

**Keyword: Collection Development, Specific Collection, Faculty Libraries,
Chiang Mai University Library**

บทนำ

การจัดทำแผนกลยุทธ์สำนักหอสมุดระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2555-2559) สำนักหอสมุดได้กำหนด กลยุทธ์ด้านการพัฒนาทรัพยากรสารสนเทศ โดยให้ห้องสมุดทุกคณะดำเนินการพัฒนาทรัพยากรสารสนเทศ ตามนโยบายการพัฒนาทรัพยากรสารสนเทศ สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ พ.ศ. 2555-2559 โดยให้มีเนื้อหา (Collection) สอดคล้องกับหลักสูตรการเรียนการสอน การวิจัยของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ โดยคำนึงถึงคุณภาพ คุณค่าทางวิชาการ และความทันสมัย ดังนั้นเพื่อให้เป็นไปตามนโยบายดังกล่าว ห้องสมุดคณะจึงต้องมีการวิเคราะห์ Collection หนังสือเฉพาะสาขาวิชาในระดับบัณฑิตศึกษาอย่างสม่ำเสมอ เพื่อวางแผนพัฒนาทรัพยากรสารสนเทศอย่างต่อเนื่องและมีประสิทธิภาพ รวมทั้งเป็นข้อมูลเชิงประจักษ์เพื่อเสนอต่อผู้บริหารของแต่ละคณะในการพิจารณาจัดสรรงบประมาณให้แก่ห้องสมุดคณะอย่างเหมาะสม ซึ่งในการดำเนินการวิเคราะห์ความแข็งแกร่งของ Collection หนังสือเฉพาะสาขาวิชาครั้งนี้ เป็นการวิเคราะห์หนังสือที่เป็นฉบับพิมพ์ โดยมีรูปแบบการวิเคราะห์ 3 รูปแบบ ให้ห้องสมุดคณะแต่ละแห่งเลือกรูปแบบใดรูปแบบหนึ่ง ได้แก่ รูปแบบการวิเคราะห์โดยใช้หัวเรื่อง (Subject Heading) รูปแบบการวิเคราะห์โดยใช้เลขหมู่ (Call Number) และรูปแบบการวิเคราะห์โดยใช้ชื่อเรื่อง (Title) ทั้งนี้ ในการเลือกใช้รูปแบบการวิเคราะห์ Collection รูปแบบใดนั้นขึ้นอยู่กับบริบทของแต่ละห้องสมุดคณะ

วัตถุประสงค์

1. เพื่อสำรวจจำนวนหนังสือเฉพาะสาขาวิชาที่เป็นฉบับพิมพ์ในระดับบัณฑิตศึกษาของห้องสมุดคณะที่มีเนื้อหา สอดคล้องกับหลักสูตรการเรียน การสอน การวิจัย ของแต่ละคณะในมหาวิทยาลัยเชียงใหม่

2. เพื่อเปรียบเทียบจำนวนหนังสือเฉพาะสาขาวิชาที่เป็นฉบับพิมพ์ในระดับบัณฑิตศึกษาที่มีในห้องสมุดคณะ
แต่ละแห่งกับมาตรฐานห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษา พ.ศ. 2544

ขั้นตอนและวิธีการดำเนินการ

1. สำนักหอสมุด แต่งตั้งคณะทำงานเพื่อเตรียมความพร้อมในการดำเนินงานของบรรณารักษ์ห้องสมุดคณะ
ทั้งหมดและวางแผนการวิเคราะห์ความแข็งแกร่งของ Collection เฉพาะสาขาวิชาในระดับบัณฑิตศึกษา

2. จัดอบรมเชิงปฏิบัติการเรื่อง “การเตรียมความพร้อมเพื่อสร้างความแข็งแกร่งของ Collection หนังสือ
เฉพาะสาขาวิชา” เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจในการดำเนินงานวิเคราะห์ความแข็งแกร่งของ Collection หนังสือเฉพาะ
สาขาวิชาให้แก่บรรณารักษ์ห้องสมุดคณะ

3. ห้องสมุดคณะ 17 แห่งในมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ดำเนินการวิเคราะห์ความแข็งแกร่งของ Collection
หนังสือเฉพาะสาขาวิชาในระดับบัณฑิตศึกษา โดยมีขั้นตอนการดำเนินงาน ดังนี้

3.1 จัดเตรียมข้อมูลและเอกสารที่เกี่ยวข้อง ได้แก่

- 1) รายชื่อและจำนวนหลักสูตร/สาขาวิชาที่เปิดสอนระดับบัณฑิตศึกษาในปีที่ทำการวิเคราะห์
ความแข็งแกร่งของ Collection
- 2) จำนวนนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาและอาจารย์ของแต่ละสาขาวิชาในภาคการศึกษาที่ทำการ
วิเคราะห์ความแข็งแกร่งของ Collection
- 3) มาตรฐานห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษา พ.ศ. 2544 ตอนที่ 4 ด้านทรัพยากรสารสนเทศ
ข้อ 4.3 ซึ่งได้กำหนดสูตรสำหรับคำนวณจำนวนทรัพยากรสารสนเทศ (ทบวมมหาวิทยาลัย,
2544) ดังนี้
 - จำนวนหนังสือ / นักศึกษา 15 เล่ม / 1 คน
 - จำนวนหนังสือ / อาจารย์ 100 เล่ม / 1 คน
 - หนังสือเฉพาะสาขาวิชา

500	เล่ม	สำหรับระดับปริญญาตรี
3,000	เล่ม	สำหรับระดับปริญญาโท กรณีที่มีการเปิดสอนในระดับอื่นที่ สูงกว่าระดับปริญญาโท
6,000	เล่ม	สำหรับระดับปริญญาโท กรณีที่ไม่มีการเปิดสอนในระดับอื่นที่ สูงกว่าระดับปริญญาโท
6,000	เล่ม	สำหรับระดับการศึกษาเฉพาะทาง 6 ปี
25,000	เล่ม	สำหรับปริญญาเอก

ในการวิเคราะห์ Collection หนังสือเฉพาะสาขาวิชาที่เป็นฉบับพิมพ์ในระดับบัณฑิตศึกษาในครั้งนี้นำ
จำนวนหนังสือตามมาตรฐานฯ 3,000 เล่ม สำหรับปริญญาโท กรณีที่มีการเปิดสอนในระดับอื่นที่สูงกว่าระดับปริญญาโท

3.2 ดำเนินการวิเคราะห์ความแข็งแกร่งของ Collection หนังสือที่เป็นฉบับพิมพ์โดยมีรูปแบบให้เลือก 3 รูปแบบ ซึ่งมีรายละเอียดการดำเนินงาน ดังนี้

ตารางที่ 1 ขั้นตอนการวิเคราะห์ Collection หนังสือเฉพาะสาขาวิชา 3 รูปแบบ

ลำดับขั้นตอน	การวิเคราะห์ Collection โดยใช้หัวเรื่อง (Subject Heading)	การวิเคราะห์ Collection โดยใช้เลขหมู่ (Call Number)	การวิเคราะห์ Collection โดยใช้ชื่อเรื่อง (Title)
1	กำหนดหัวเรื่องที่เกี่ยวข้องกับสาขาวิชาที่มีการเรียนการสอนจากประมวลรายวิชา (Course Syllabus) ของแต่ละคณะ	กำหนดเลขหมู่ (Call Number) ที่เกี่ยวข้องแยกตามสาขาวิชา	กำหนดรหัสสาขาวิชา เช่น 1 = เทคนิคการแพทย์ 2 = วิทยาศาสตร์รังสีการแพทย์ 3 = กิจกรรมบำบัด 4 = วิทยาศาสตร์การเคลื่อนไหว
2	Create List ตามหัวเรื่องที่กำหนด และเลือก Location ห้องสมุดคณะ พร้อมทั้ง Export File ในระบบห้องสมุดอัตโนมัติ Innovative Millennium ใช้เฉพาะ Tag 245 Title และ Tag 650 Subject	Create List ตามเลขหมู่และเลือก Location ห้องสมุดคณะ พร้อมทั้ง Export File ในระบบห้องสมุดอัตโนมัติ Innovative Millennium ใช้เฉพาะ Tag 082 Call no. และ Tag 245 Title	Create List และ Export File หนังสือทั้งหมดของห้องสมุดคณะตามสาขาวิชาเฉพาะในระบบห้องสมุดอัตโนมัติ Innovative Millennium ใช้เฉพาะ Tag 245 Title และ Tag 650 Subject
3	ทำการ Import File ในโปรแกรม MS Excel และจัดเรียงข้อมูลรายการหนังสือ เลือกเฉพาะรายการหนังสือที่มีให้บริการในปัจจุบัน		
4	ตัดรายการที่ไม่ใช้สำหรับการวิเคราะห์ ได้แก่ วิทยานิพนธ์ หนังสือเยาวชน รายงานนักศึกษา นวนิยาย และสื่อดิจิทัล ใช้เฉพาะหนังสือทั่วไป สิ่งพิมพ์รัฐบาล สิ่งพิมพ์ภาคเหนือ และหนังสืออ้างอิง		
5	เริ่มต้นวิเคราะห์ตามหัวเรื่องที่กำหนดในแต่ละสาขาวิชาและนับจำนวนหนังสือจากการเรียงลำดับในโปรแกรม MS Excel	เริ่มต้นวิเคราะห์ตามเลขหมู่ที่กำหนดในแต่ละสาขาวิชาและนับจำนวนหนังสือจากการเรียงลำดับในโปรแกรม MS Excel	- เริ่มต้นวิเคราะห์และใส่รหัสสาขาวิชาของรายการหนังสือ (Item Record) แต่ละเล่ม - ใช้เครื่องมือตัวกรอง (Filter) ของโปรแกรม MS Excel เพื่อคำนวณหาจำนวนหนังสือในแต่ละคอลัมน์โดยกรองจากตัวเลขรหัสวิชา (Code) ที่กำหนด

ลำดับ ขั้นตอน	การวิเคราะห์ Collection โดยใช้หัวเรื่อง (Subject Heading)	การวิเคราะห์ Collection โดยใช้เลขหมู่ (Call Number)	การวิเคราะห์ Collection โดยใช้ชื่อเรื่อง (Title)
6	นำจำนวนเล่มหนังสือเฉพาะสาขาวิชาที่ได้จากข้อ 5 ไปคำนวณหาสัดส่วนของหนังสือเฉพาะสาขาวิชา ต่อนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาและอาจารย์		
7	เปรียบเทียบข้อมูลที่ได้จากการคำนวณกับมาตรฐานห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษา พ.ศ. 2544		
8	คำนวณค่าเฉลี่ยของราคาหนังสือเฉพาะสาขาวิชา โดยใช้ข้อมูลราคาหนังสือย้อนหลัง 3 ปี แยกเป็น หนังสือภาษาไทยและหนังสือภาษาต่างประเทศ เมื่อได้ราคาเฉลี่ยของหนังสือแต่ละสาขาวิชาแล้ว ห้องสมุดคณะจะนำมาคำนวณหาประมาณที่ต้องใช้ในการจัดซื้อหนังสือเพิ่มเติม เพื่อให้ได้จำนวน ตามมาตรฐานห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษา พ.ศ. 2544		
9	สรุปและรายงานผลการวิเคราะห์ความแข็งแกร่งของ Collection หนังสือเฉพาะสาขาวิชา		

4. มีการจัดการความรู้ (Knowledge Management) โดยจัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนและเติมเต็มความรู้ เรื่อง “ทบทวนวิธีการสร้างความแข็งแกร่งของ Collection เฉพาะสาขาวิชา” เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจถึงขั้นตอนการดำเนินงานให้แก่บรรณารักษ์ห้องสมุดคณะ และจัดกิจกรรมเติมเต็มความรู้ พุทธสุนทรียเสวนา หัวข้อ “ความแข็งแกร่งของ Collection หนังสือเฉพาะสาขาวิชาในระดับบัณฑิตศึกษา” เพื่อเผยแพร่องค์ความรู้ที่ได้จากการดำเนินการวิเคราะห์ความแข็งแกร่งของ Collection หนังสือเฉพาะสาขาวิชาให้แก่บุคลากรของสำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

5. คณะทำงานฯ สรุปผลการดำเนินงานการวิเคราะห์ความแข็งแกร่งของ Collection หนังสือเฉพาะสาขาวิชาของห้องสมุดคณะทั้งหมด รวมทั้งดำเนินการจัดทำแผนสร้างความแข็งแกร่งของ Collection สำหรับใช้เป็นแนวทางในการดำเนินงานของห้องสมุดคณะในอนาคต และนำเสนอผู้บริหารคณะและสำนักหอสมุดเพื่อขอรับการจัดสรรงบประมาณอย่างเหมาะสมต่อไป

ผลการศึกษา อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

จากการที่ห้องสมุดคณะ 17 แห่งในมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ได้ดำเนินการวิเคราะห์ความแข็งแกร่งของ Collection หนังสือเฉพาะสาขาวิชาที่เป็นฉบับพิมพ์ในระดับบัณฑิตศึกษาของห้องสมุดคณะตนเองนั้น แต่ละห้องสมุดคณะจะเลือกรูปแบบการวิเคราะห์ Collection หนังสือเพียง 1 รูปแบบเท่านั้น ดังตัวอย่างห้องสมุดคณะศึกษาศาสตร์ที่ได้เลือกรูปแบบการวิเคราะห์ Collection โดยใช้เลขหมู่ (Call Number) เพื่อวิเคราะห์หนังสือเฉพาะสาขาวิชาของคณะศึกษาศาสตร์ จำนวน 10 สาขาวิชา ในที่นี้จะนำเสนอตัวอย่างเพียง 1 สาขาวิชา คือ สาขาวิชาการบริหารการศึกษา (เรณู กาสันธิ, 2552) โดยมีผลการวิเคราะห์ดังตัวอย่างในตารางนี้

ตารางที่ 2 การวิเคราะห์ Collection หนังสือเฉพาะสาขาวิชาการบริหารการศึกษา และการคำนวณหาสัดส่วนของหนังสือเฉพาะสาขาวิชาต่อนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาและอาจารย์

วิเคราะห์ความแข็งแกร่ง Collection หนังสือ ตามสูตรการคำนวณ			
เลขหมู่หนังสือ (Call Number)	จำนวนเล่ม	สัดส่วนหนังสือต่อนักศึกษาระดับ บัณฑิตศึกษา ตามเกณฑ์มาตรฐาน 15 เล่ม/1 คน	สัดส่วนหนังสือต่ออาจารย์ ตามเกณฑ์มาตรฐาน 100 เล่ม/1 คน
371-371.8	4,781	8,349 = 80.28 เล่ม 104 (สูงกว่าเกณฑ์มาตรฐาน)	8,349 = 1,192.71 เล่ม 7 (สูงกว่าเกณฑ์มาตรฐาน)
372-372.12	176		
373-373.12	82		
378-379.99	2,200		
658.1-658.57	1,110		
รวม	8,349		

สูตรการคำนวณ

- สูตรการคำนวณหาสัดส่วนของหนังสือเฉพาะสาขาวิชาต่อนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา

$$\frac{\text{จำนวนหนังสือเฉพาะสาขาวิชาระดับบัณฑิตศึกษา}}{\text{จำนวนนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาเฉพาะสาขาวิชา}}$$

- สูตรการคำนวณหาสัดส่วนของหนังสือเฉพาะสาขาวิชาต่ออาจารย์

$$\frac{\text{จำนวนหนังสือเฉพาะสาขาวิชาระดับบัณฑิตศึกษา}}{\text{จำนวนอาจารย์เฉพาะสาขาวิชา}}$$

จากตัวอย่าง การวิเคราะห์ Collection หนังสือเฉพาะสาขาวิชาที่เป็นฉบับพิมพ์ ในสาขาวิชาการบริหารการศึกษา ได้ใช้รูปแบบการวิเคราะห์ Collection โดยใช้เลขหมู่ (Call Number) ซึ่งสาขาวิชาการบริหารการศึกษามีเลขหมู่หนังสืออยู่ในหมวดหมู่ 5 กลุ่มตามตาราง มีจำนวนหนังสือรวมทั้งสิ้น 8,349 เล่ม เมื่อนำมาเปรียบเทียบกับสัดส่วนจำนวนหนังสือต่อจำนวนนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา 104 คน พบว่า มีสัดส่วนเท่ากับ 80.28 เล่มต่อ 1 คน ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์มาตรฐานฯ และเมื่อเปรียบเทียบกับสัดส่วนจำนวนหนังสือต่อจำนวนอาจารย์ 7 คน พบว่ามีสัดส่วนเท่ากับ 1,192.71 เล่ม ต่อ 1 คน สูงกว่าเกณฑ์มาตรฐานฯ เช่นเดียวกัน สำหรับรูปแบบการวิเคราะห์ Collection หนังสือโดยใช้หัวเรื่อง (Subject Heading) และใช้ชื่อเรื่อง (Title) นั้นมีวิธีการเช่นเดียวกันกับการวิเคราะห์ Collection โดยใช้เลขหมู่ (Call

Number) จะแตกต่างกันเฉพาะขั้นตอนการ Create List ข้อมูลหนังสือที่จะเลือกนำมาใช้ให้เหมาะสมในแต่ละรูปแบบของแต่ละห้องสมุดคณะเท่านั้น

ผลจากการวิเคราะห์ความแข็งแกร่ง Collection หนังสือเฉพาะสาขาวิชาที่เป็นฉบับพิมพ์ในระดับบัณฑิตศึกษา ในภาพรวม จำนวน 133 สาขาวิชาของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ พบว่า จำนวนหนังสือเฉพาะสาขาวิชาที่มีความสอดคล้องกับหลักสูตรที่มีการเรียนการสอน การวิจัย ในระดับบัณฑิตศึกษา มีจำนวนรวมทั้งสิ้น 499,617 เล่ม เมื่อเปรียบเทียบจำนวนหนังสือเฉพาะสาขาวิชากับมาตรฐานห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษา พ.ศ.2544 พบว่า สาขาวิชาที่มีจำนวนหนังสือสูงกว่าเกณฑ์มาตรฐานฯ มีจำนวน 72 สาขาวิชา และต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐานฯ จำนวน 61 สาขาวิชา และเมื่อเปรียบเทียบสัดส่วนจำนวนหนังสือของห้องสมุดกับจำนวนนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาจากเกณฑ์มาตรฐานฯ หนังสือ/นักศึกษา 15 เล่ม/1 คน พบว่า จำนวนห้องสมุดคณะ 14 แห่ง มีจำนวนหนังสือสูงกว่าเกณฑ์มาตรฐานฯ และมีห้องสมุดคณะจำนวน 3 แห่ง มีจำนวนหนังสือต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐานฯ ซึ่งห้องสมุดทั้ง 3 แห่ง เป็นห้องสมุดที่จัดตั้งใหม่จึงยังมีหนังสือให้บริการจำนวนน้อย สำหรับการเปรียบเทียบสัดส่วนจำนวนหนังสือของห้องสมุดกับจำนวนอาจารย์จากเกณฑ์มาตรฐานฯ จำนวนหนังสือ/อาจารย์ 100 เล่ม/1 คน นั้น พบว่า ห้องสมุดคณะทั้ง 17 แห่ง มีจำนวนหนังสือต่อจำนวนอาจารย์สูงกว่าเกณฑ์มาตรฐานฯ ทุกสาขาวิชา

ในการวิเคราะห์ความแข็งแกร่งของ Collection หนังสือเฉพาะสาขาวิชาครั้งนี้ เป็นการวิเคราะห์เฉพาะหนังสือที่เป็นฉบับพิมพ์ที่มีอยู่ในห้องสมุดคณะแต่ละแห่งเท่านั้น ยังไม่ได้มีการวิเคราะห์หนังสือทั้งหมดที่มีในห้องสมุดมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ที่มีเนื้อหาสอดคล้องกับสาขาวิชาเฉพาะแต่ละสาขาวิชา ดังนั้น จึงควรมีการวิเคราะห์ Collection หนังสือทั้งหมดที่มีในฐานข้อมูลบรรณานุกรมหนังสือและหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ (e-Books) ในเครือข่ายห้องสมุดมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เพื่อให้ทราบจำนวนหนังสือเฉพาะสาขาวิชาที่มีทั้งหมด นอกจากนี้ ควรมีการศึกษาเพิ่มเติมว่าหนังสือเฉพาะสาขาวิชาที่ห้องสมุดให้บริการตรงกับความต้องการของผู้ใช้ บริการและมีความทันสมัยหรือไม่ โดยศึกษาจากสถิติการยืม การสัมภาษณ์ หรือการวิเคราะห์การอ้างอิงเอกสารในผลงานวิชาการ ซึ่งจะช่วยให้ห้องสมุดทราบว่าทรัพยากรสารสนเทศที่ห้องสมุดนำมาให้บริการนั้นมีคุณภาพและสอดคล้องกับความต้องการของผู้ใช้บริการอย่างแท้จริง

การนำไปใช้ประโยชน์

การวิเคราะห์ความแข็งแกร่งของ Collection หนังสือเฉพาะสาขาวิชาที่เป็นฉบับพิมพ์ในระดับบัณฑิตศึกษาของห้องสมุดคณะในมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ทำให้เกิดประโยชน์ต่อผู้ที่เกี่ยวข้อง คือ

1. ประโยชน์ต่อนักศึกษาและอาจารย์ ผลการวิเคราะห์ที่ได้จะเป็นข้อมูลสำคัญที่สนับสนุนให้มีการจัดหาหนังสือเฉพาะสาขาวิชาที่เพียงพอต่อการสนับสนุนการเรียนการสอน และการค้นคว้าวิจัยอย่างมีคุณภาพ และสอดคล้องกับความต้องการของนักศึกษาและอาจารย์

2. ประโยชน์ต่อห้องสมุด

- 2.1 ก่อให้เกิดความร่วมมือกันของห้องสมุดคณะในมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ในการกำหนดรหัสสาขาวิชา (Code) และระดับการศึกษาไว้ในระบบบรรณานุกรมหนังสือ (Bibliographic Record) ในฐานข้อมูล

ระบบห้องสมุดอัตโนมัติ Innovative Millennium เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการวิเคราะห์ Collection หนังสือเฉพาะสาขาวิชาอย่างต่อเนื่องต่อไป

2.2 ใช้ในการวางแผนจัดซื้อหนังสือเฉพาะสาขาวิชาที่ต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐานเพิ่มเติมทุกปีงบประมาณ เพื่อให้เป็นไปตามมาตรฐานห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษา พ.ศ. 2544

2.3 รูปแบบการวิเคราะห์ Collection หนังสือ สามารถนำวิธีการไปใช้ในการสำรวจหนังสือ (Inventory) ที่มีสถิติการใช้น้อยและไม่ทันสมัย เพื่อดำเนินการส่งเสริมการใช้ หรือจำหน่ายออก (Weeding) ตามความเหมาะสม

2.4 เป็นตัวอย่างการสร้างการแข่งขันแกร่งของ Collection หนังสือ ให้แก่ห้องสมุดอื่นๆ ในประเทศไทย

3. ประโยชน์ต่องานวิจัยในวิชาชีพ รูปแบบการวิเคราะห์ Collection หนังสือ สามารถนำไปประยุกต์ใช้เป็นแนวทางการศึกษาวิจัยในวิชาชีพ และต่อยอดการเรียนรู้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการพัฒนาทรัพยากรสารสนเทศของห้องสมุดได้

4. ประโยชน์ต่อผู้บริหาร ในด้านการมีข้อมูลเชิงประจักษ์ประกอบการตัดสินใจเพื่อการสนับสนุนงบประมาณในการพัฒนาห้องสมุดอย่างเหมาะสม

รายการอ้างอิง

ทบวงมหาวิทยาลัย สำนักมาตรฐานอุดมศึกษา. *ประกาศทบวงมหาวิทยาลัย เรื่อง มาตรฐานห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษา พ.ศ. 2544.* (2544). กรุงเทพฯ: สำนักมาตรฐานอุดมศึกษา ทบวงมหาวิทยาลัย.

เรณูภา สันธิ. (2552). *ทบทวนวิธีการสร้างความแข็งแกร่งของ Collection เฉพาะสาขาวิชา: กรณีตัวอย่างห้องสมุดคณะศึกษาศาสตร์ [เอกสารประกอบการอบรม]*. เชียงใหม่: สำนักหอสมุดมหาวิทยาลัยเชียงใหม่.